

A MAGYAR IRODALOM A BOOKS ABROAD CÍMŰ FOLYÓIRATBAN

A *Books Abroad* című, negyedévenként megjelenő amerikai folyóirat célja a külföldi szépirodalom legújabb termésének ismertetése. Öt szám (1968/2-4, 1969/1-2) átnézése alapján arra lehet következtetni, hogy az ismertetett magyar művek kiválogatása véletlenszerű, az ismertetések pedig vegyes színvonalúak, de kétségtelenül ez is fejlődést jelent a korábbi számokhoz képest, melyekből teljesen hiányzott a magyar irodalom.

Az egyetlen nagyobb igényű, nem egy könyv ismertetéséhez kötött cikk, George Gömöri tanulmánya Weöres Sándorról, egyszersmind a legszínvonalasabb is a folyóirat magyar vonatkozású anyagában. A szerző helyesen mutat rá Weöres költői elődeire (Csonkai, Babits, Dsida) és költészetének metamorfikus jellegére. Célja a költői világfelfogás struktúrájának meghatározása. Ezt a célt el is éri, és így sikerül összefognia a költő látszólag olyannyira százarcú életművének az egészét. Gömöri szerint Weöres fejlődése nem lineáris, hanem egymáshoz kapcsolódó körök egységes struktúrájához hasonlítható. A cikk abban a részében hiányos, ahol messzemenő következtetéseket von le, túllép a költői világkép leírásán és értelmezésén. Az a megállapítása, mely szerint Weöres költészetében „a zene elsőbrendű a gondolatnál”, elméleti szempontból naiv megkülönböztetést rejt magában. Olyan állításai, melyek Weörest Magyarország „egyik legmodernebb” írójának és „a XX. század kevés makrokozmikus költői egyikének” nevezik, meggyőzőbb bizonyításra szorulnak.

A szorosan vett könyvismertetések közül talán elég egy pillanatra megállnunk Csicsery-Rónay István írásánál. Cikkére az ismertetett mű miatt figyeltünk fel: igaza lehet Csicsery-Rónaynak, hogy Gombos Gyula – politikai elfogultságtól egyébként éppenséggel nem mentes – Szabó Dezső-könyve alighanem kiemelkedik a nyugati publikációk közül, és ezért indokoltan foglalkoztak vele az amerikai folyóiratban.

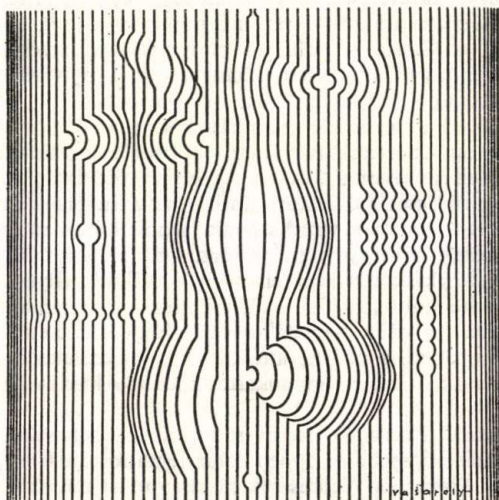
Az ismertetések közül a legjobbak Kodolányi Gyulának Magyarországról beküldött írásai. Válogatása igényes: az esetek túlnyomó többségében valóban olyan művekről ír, amelyekre elsősorban kell felhívni a külföld figyelmét. Kritikai megjegyzései többször is a lényegre tapintanak, mint például akkor, amikor az arányérzék problémájáról ír Juhász Ferenc kapcsán. Egy dolgot azonban vitathatónak látunk írásaiban: a bírált művek értékelését. Az olyan jellemzések, mint „nyugtalanítóan igaz történet” (Örkény: *Tóték*), „elbűvölő, az oda nem illő pletykálkodás minden nyoma nélkül” (Illyés: *Szíves kalauz*), „Thomashoz hasonlóan őszinte költő... (de) ... Thomasszal ellentétben nem ezoterikus” (Juhász Ferenc), „fő erénye (és néha fogyatékosága), hogy született költő” (Szabó Lőrinc), „igaz, anélkül, hogy kegyetlen, s nyájas, anélkül, hogy leereszkedő lenne” (Tamási: *Vad-rózsza ága*) – túl általánosak és ezért nem sokatmondóak, a kritikátlan dicséret benyomását keltik.

Ósrégi nemzeti hibánk kísért a Weöresről írt sorokban, melynek a nyelvészkedő Horváth István szolgáltatta legszélsőségesebb és éppen ezért legtanulságosabb példáját. Nézzük csak ezt a megállapítást: „... Pound és Weöres sok közös vonást mutat, eltekintve attól a tényről, hogy mindkettő nagy formátumú költő. Affinitásaik kísértésbe ejtenék a kritikust, hogy tanulmányt írjon a párhuzamokról és ellentétekről; és noha az utóbbi költő beha-

tóan ismeri az előbbit – ami fordítva valószínűleg nem áll fenn –, semmi esetre sem kisebb költő nála.” Weöres kétségkívül egyik legjobb élő költőnk. Az idézett szavak azonban a XX. század egyik világviszonylatban legjelentősebb költőjével egyenrangúvá emelik.

A magyar kultúra külföldi népszerűsítésének hagyományos és súlyos hibája, hogy jelentős művészeinket, minden további átgondolást mellőzve, a világ – vagy Európa – legjobbjai közé sorolják. A *Books Abroad* forgatásakor az olvasónak önkéntelenül is feltűnik, hogy a magyar irodalomról szóló cikkekben feltűnően sok a dicséret. A korábbi tapasztalat nemegyszer bebizonyította, hogy a túlzottan pozitív bemutatás a népszerűsítésnek nem a legeredményesebb módja; sokszor éppen a cél ellenkezőjét értük el vele. Szerencsésebb lenne, ha a jövőben az ismertetések hűvösebbek, tárgyilagosabbak, megformulázottabbak, módszertanilag átgondoltabbak, elméletileg megalapozottabbak lennének. Bizonyos esetekben azt sem hallgathatjuk el, hogy íróink mai problémákra tegnapi válaszokat adnak. Nem szabad megvárni – mint a múltban annyiszor –, hogy a külföld állapítsa ezt meg, mert akkor a külföld egyúttal önismeretiünk hiányára fog következtetni.

SZEGEDY-MASZÁK MIHÁLY

Vasarely műve